

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtileta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrtileta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 13. septembra 1865. ~

Gospodarske stvari.

Iz zбора avstrijskega gozdnega društva.

Iz Postojne. — Prejšnji pondeljek, 4. t. m. zjutraj, je došel popotni zbor avstrijskega gozdnega društva po železnici v Postojno. Bilo je kacic trideset udov iz Českega, Avstrijskega, Štajarskega in od drugod, tudi stari pruski gozdni svetovavec pl. Pannewitz iz Vratislave, in iz Ljubljane dr. Orel, ud glavnega odbora kranjskega kmetijskega društva; vsemu zboru prednik je bil knez Colloredo-Mannsfeld. V Postojni so se zboru pridružili tukajšnji deležniki kranjskega kmetijskega društva, tudi poročniki iz Trsta in Gorice, med njimi g. Tomasini. Zbor se je tukaj, kakor na pragu kamnitega Krasa, hotel seznaniti z lastnijami tega sveta; tedaj je prva pot šla v Prestranek, ki stoji na lepi planoti, eno uro od Postojne. — Nekdaj je bil Prestranek mala grajščina in lastnina blagorodnih posestnikov, 1699. leta je bil kupljen za cistercijanski samostan v Zatičini, 1736. leta pa za cesarsko imetje. Ker so prestraniške planine v bližnici s postojnskimi, in oboje pripravne za konjsko pašo, so bile oboje v eno posestvo združene; kobilarija pa, ki je bila že od 1581. leta pri postojnskem gradu, je bila prestavljena v Prestranek, 1749. leta pa cesarski kobilarii v Lipici za podružnico pridjana, in k tej je bila 1802. leta še grajščina v Škuljah blizo Razdrtega priložena.

V Prestranku se dan danes odgojujejo mladi žebički in kobilice od prvega do tretjega ali četrtega leta, dokler se ne odločijo za posebno rabo; vse te mlade živine je do tristo glav. — Kar se tiče zboru gozdnega društva, mu je bila pot v Prestranek prav po njegovem namenu; zakaj ondi se ob enem in kratkem lahko pregleda vsa prijazna in neprijazna podoba kraških strani. Od daleč se vidita Javornik in Nanos z ostalimi hojevimi in bukovimi gozdi na višinah, in z ogoljenimi bregovi v nižinah; proti Št. Petru je vsa plešasta Osojnica in drugi enaki vrhi; planota v veliki pivški kotlini pa kaže lepe njive in travnike, prijazne vasi s sadnimi vrtni, sèm ter tje gozdno drevje in grmovje po samem in večem številu skupaj. Pri prestranškem gradu pa je tukaj majhen, vendar dosti star hrastov log, tamkaj vès gol grič, in zraven z mladimi gozdnimi drevesci obsajena brežina; lepi vrt pa je popolna drevesna šola za domača in tuja, za sadna in gozdna plemena. Po tem pregledu je zbranih gospodov čakal zajtrk, pripravljen iz blage visoke roke.

Ko so se bili udje gozdnega društva povrnili v Postojno, je šel en del gledat čudovite jame; en del pa se je obrnil v postojnski gozd, ter se je ondi lahko prepričal, kako slabo se še zdaj z gozdom gospodari celó na taci krajih, od kodar bi mogel zgled

prihajati za deželne občine in priprostega kmeta. Na zadnje je skupna obed v gostivnici pri ogrski kroni zbrala vso gospodo popotnega zboru; razni pomenki o gozdnih rečeh in o potrebah tukajšnje strani so se tudi tukaj vrstili s prijaznimi pogovori. Potem se je vzdignil vès zbor na železnico, da bi se peljal proti Sežani, kjer so gospodje drugi dan hotli ogledati okolico.

Zdaj se vtegne vprašati: kaj so obsegali pomenki zbranih udov gozdnega društva?

Pred drugim je šla beseda na to, od kod da izhaja toliko ogoljenje hribov in bregov, ki se začena že precej na Pivki kazati? Odgovor je dolžil pretekle čase, nekdanje Rimljane in njihove početke na suhem in na morji, divje potujoče narode in njihovo razodevanje, dalje Benečane, ki so roparske roke za svoje stavbe in za svoje ladije večkrat tudi do Postojne stegovali; tudi Trst je mnogo lesa od tod vzel, ker mu je 1522. leta cesar Karol V. pravico dal, les za mornarstvo sekati pri Rifniku, Devinu, Črnem gradu in Postojni. Vendar veliko, sèm ter tje največ so krivi sedanji časi, ko grajščak mnogokrat neprevidno gozd izsekava in poprodava, in kmetič les podira ter na dom in na kupčijo venkaj vozari, kolikor le more. (Kon. pr.)

Mladi vincar.

Spisuje v podúk vinorejcem France Jančar na Štajarskem.

(Dalje.)

§. 5.

Od rožnjišnice.

Vsak vinograd naj ima rožnjišnico boljših plemen.

Rožnjišnica naj bo v obliki (podobi) gredic osnovana, da se lože pleje, okopuje in obrezuje; slabeje na eno, močnejše na dve očesi.

Kadar je treba za rožnjišnico ali za nasaditvo novega vinograda ključev poskrbeti, ki se pa morajo za en palec od lanskega lesa vrezati, ako je mogoče, ker trta na starem lesu, koncu, največ koreninic spusti, naj se to že oktobra meseca pred trgatvo zgodi, ko se še grozdje in listje vidi na trti, in ložej spoznajo boljša plemena. Takrat je dobro takošna plemena z apnom nekoliko pobeliti, ali pa v kole takošnjih trt poprek treščico vtakniti, da se tako zaznamnjajo. V pozni jeseni ali spomladi se od rodovitnih trt najmočnejše mladike porežejo, in ako se v jeseni to zgodi, se v kletih med pesek ali zunaj v zemljo pokopljejo in od zgoraj do 5 palcev s prstjo pokrijejo. Tako se tudi ravna s ključi, ki se spomladi porežejo in se brž ne zasadijo, toda s tem razločkom, da teh ni treba globoko zagrebati, ker čez zimo ne ostanejo.

Ključki se sadijo ali v rožnjišnico ali v nov vinograd. To se spet zgodi ali v jeseni ali spomladi. V

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 20. septembra 1865.

Gospodarske stvari.

Oklic svilorejcem.

Gospod dr. Hlubek razglša v časniku štajarske kmetijske družbe to-le:

Pri razstavi kmetijski v Mariboru, ktera bude od 23. dne t. m. do 1. oktobra, se je ustanovil odsek, ki se bode posvetoval o sviloreji.

Sviloreja ni samo važno za štajarsko, ampak za vse sosedne dežele; tedaj vabim svilorejce vseh teh dežel, naj se udeležijo posvetovanj, ki bodo obsegala sledeča vprašanja:

1. Zakaj gré rakovo pot sviloreja na Štajarskem?
2. Kaj naj bi se storilo od strani vladine, deželnih zborov in gospodarskih družeb, da se krepko ustanovi sviloreja v našem cesarstvu in to nadomesti, kar je zgubilo potem, da so se mu odtrgale najbogatejše (laške) dežele?
3. Kaj so skušnje poslednjih let kazale o različnih svilodnih plemenih, kakor bulgarskega, japonskega in Polevoltinov?
4. Ali se sme kaj prida pričakovati od tistih svilnih črvičev, ki se redijo od božjega drevesa (ajlanta)?
5. Naj bi povedali, ki so o tem kaj skusili, kaj je s svilnim črvičem, ki se od hrastovega listja živi in Jama-črvič imenuje? — odkod bolezen svilnih črvičev? kako jo odvrniti itd. —

Naj naši gospodarji pomislijo, da so nam laške dežele skoro 50 let pomagale preživiti našo veliko armado. To je zdaj drugače; mi smo zgubili deželo, ktera je v primeri našem cesarstvu največ dohodkov dajala.

Zdaj moramo sami butaro velicnih davkov nositi; treba, da si privabimo še družih dohodkov; te pa nam bi v naših krajih dala sviloreja.

Tedaj naj pride mnogo gospodarjev in svilorejcev v Maribor, da se posvetujemo o tem, kajti še zmiraj je prislovica resnična: Pomagaj si sam in pomagano ti bo.

Iz zbora avtrijskega gozdnega društva.

(Konec.)

Iz Postojne. — Dalje je šel govor na to, ali bi se dalo splošno pokončanje gozdov tukaj odvrniti, in tudi pusto zemljišče zopet pogozditi. Pred vsem drugim bi morala modra gozdna postava priti v djansko veljavo, tudi viša oblast bi mogla nad ohrambo gozdov čuti; prosto ljudstvo pa bi se moglo tudi učiti, da bi dragoto lepih gozdov bolje cenilo. Zgled bolj imenitih posestnikov, napeljevanje srenjskih mož, za mladino dotični šolski poduk bi v tej reči mogel mnogo koristiti. Zemlja na Krasu pa, kolikor je je še, je jako rodovita; če je kak kraj le nekoliko v miru puščen, kmali se pokažejo

mlade šibinice; in če se paša v kaki strani popolnoma ustavi, za grmovjem se zarodi sčasoma gozd. Po takem potu je za orehovskim gradom lep mlad gozd, in na obeh straneh ostajajo prazne ali z raztresenimi grmi zastavljene brežine. Povsod, je bilo rečeno, kjer raste brinje in lesčevje, zamore rasti tudi drevje; le skrbeti je treba, da se to grmovje bolj razširi, ostalo zemljo varuje, in z odpadki novo prst napravlja. Celó rešelika ali kršelika ni tako malo vreden grm, kakor bi kdo menil; na Soviču za Postojno bi ne bilo toliko zelenjave, ako bise zatrla rešelika, ki je ondi obilno raste. Če se pa mnogo drevja še zdaj rado samo zaploduje, ni tedaj nič čuda, da se nalašč zasejano ali zasajeno drevje tudi dobro ponaša. Sicer je obvarovanju gozdov med prostim ljudstvom ta misel zeló nasproti, da si v stiski sedanjega časa mnogokrat ne morejo nič pridobiti, razun iz lesa, in po takem pada drevo za drevesom, in gozd je čedalje bolj redek ali pa je že zeló zginil. Tukaj bi bilo treba, ljudem pokazati druga pota, kjer se še kaj dá prislužiti. Res, da tacih potov je sedanji čas malo, vendar če družih ni, so še nektera rokodelstva za domačo potrebo, kjer si zdaj tuji delavci kruh služijo, ko bi si ga lahko domači svojili.

Še je bilo vprašanje zastran drevja, ktero bi bilo pogozdenju Krasa najbolj primerjeno. Tukaj kraji sami dajejo naznanilo; kakoršna drevesa so dozda rada rastla, takošna se bodo tudi za prihodnje najbolj priporočevala. Hrast je bil poglavitno drevo v nekdanjih časih, in tudi sedanje dni se ne sme devati na stran, kakor bi se komu zdelo; saj se še vedno nahaja po samem in v manjših gozdih krog Postojne, med Košano in Vremami v reški dolini, med Senožečami in Vipavo v Brdah, zlasti pa okoli Lipice. Cele gozde dela še bukev, tudi hoja ali jel, bodi si na Nanosu ali na Javorniku, tudi v senožeški Lozi; smreka se bolj nahaja na uno stran proti Planini, na to stran raste bolj po malem. V veči skupščini, pa tudi po samem, raste topol in breza, bolj po redkem ostaja jesen, lipa, brst, gaber, javor. Vsa ta drevesa se prav rada sama dalje plodijo, kjer je kaj pripravne prsti, in kjer se odvrtačeje samopašno pokončevanje mladih izrastkov, ali zadržuje splošna paša. Pa tudi nalašč se mora tako drevje saditi ali sejati, kjer ga blizo ni tacega, da bi seme dalje trosilo. Ondi, kjer je bolj gola pleša, pa bo koristilo, če se najprej skrbí za rast pripravnega grmovja, zlasti leščevja. Razun imenovanih drevesnih plemen se po redkem nahaja tudi bor ali borovec; to drevo priporočujejo v gozdnih rečéh skušeni možje posebno na tacih pustih krajih, kjer se ima gozd prav iz nova zarediti, in sicer črni bor štejejo še za boljši kot belega. Razun navadnega gozdnega drevja je primerjen tudi oreh, pitan in divji kostanj, akacija in božje drevo ali ajlant. Tudi mnogo sadno drevje bi Krasu

kmali dalo bolj prijazno podobo, ako bi se ob potih, po ogradah ali po pašnikih bolj obilno sadilo; kakor jablana, hruška, češnja, češplja, posebno tudi murva. — Zbor gozdnega društva je h koncu zeló grajal sedanje gospodarstvo z ostalimi gozdi na Krasu. Za domačo potrebo in za vnanjo prodajo se brez previdnega odbiranja končava toliko drevja, da ostala drevesa niso v stanu več burji braniti se, in da se mlado drevje ne more lahko zarejevati. Pri posekovanji dreves se puščajo preveliki porobki pri korenini, zraven se po nemarnem obračanju podirajo še druga drevesa; odsekani vrhi, okleščene veje se le deloma porabijo, največ takega lesa v gozdu pogrnije. Tudi cena lesa sploh stoji niže kakor v družih deželah; ceno pa najbolj tlači ta okoliščina, da je preveliko in presilnih prodajavcev, nasproti pa kupovavcev ni od več strani; samo na Trst je šla doslej vsa prodaja, zdaj še le se je začela obračati tudi na Reko. Pa tudi potje za izvožnjo delajo zadržke. Gozdni potje so dolgi in nerodni, večidel se vozi le z voli ne s konji; srenjske ceste so večidel pomanjkljive in zanemarjene; železnica gré le na eno stran na Trst, in je draga, vélike ceste so bile doslej sém ter tjé težavno izpeljane. Vsak poboljšek v tej reči bo tudi koristil kamnitemu Krasu.

Hicinger.

Národne stvari.

Glasi domorodni o novem času.

(Konec.)

Iz Kranjskega D. A.

V južno-vzhodni Evropi se, kakor je znano, ne manjka narodov, ki v nepopisljivo revnem in tužnem stanu že dolgo dolgo let zdihujejo in se milo ozirajo po dobrotljivi roki, ki bi jim iz nadloge pomagala. To je pravi „Hic Rhodus“, za Avstrijo našo. — Blagor toraj njej, ako ne bode več pod svojim novim ministerstvom tistih Nemcev poslušala in ubogala, ki imajo le svoje sanjarije „vom grossen deutschen Vaterland“ za — heilige Gefühle, — vse rodoljubje Slovanov pa za separatistične tendence; ali tistih Magjarov, ki hočejo po vsi sili druge narode le pod seboj, a ne poleg sebe kot ravnopravne, v domačih, narodnih zadevah od njih ravno tako ko sebe od Nemcev neodvisne brate imeti.

Kaj je neki Avstrija od Nemčije, ktero je vedno z obema objemala in z dobrotami obsipala, kateri za ljubav je že toliko pretrpela, toliko žrtovala in svoje lastne narode zanemarjala, kaj je neki ona od nje za plačilo prejela? To, da je še vselej na cedilu ostala in v sili in potrebi od Nemčije zapuščena bila. Naj reče kdo, da ni tako! — In kam da pelje tisto magjarsko neizmerno hlepenje po supremaciji, kam da cikajo tisti „Majestätsrechte der h. ungar. St. Stefanskronen“, nam pričate jasno in glasno leti 1848 in 1849.

Zatoraj proč s tistimi „državami“ v državi, proč s tistim gospodarstvom enega naroda nad drugim. Magjarom in Nemcem naj se toliko pravic in neodvisnosti podeli, kolikor je je potreba in se je vsem drugim narodom podeliti more, in kar se Magjarom dá, naj se nobenemu narodu ne odreče. Potle bo vse prav, — drugače pa težko, težko kedaj. Naj torej Nemci in Magjari, ako dobro želé celi državi in sami sebi, ako jim ni „Austriae amor“ — phantasma, naj svoje vrto-glave misli po suverenstvu iz glave pusté; naj od tistih pravic, ki so si jih v teku časa na stroške drugih narodnosti prisvojili, toliko odnehajo, da bodo vsi narodi avstrijski v enako razmerje do središnje vlade prišli; naj toraj nikar ne branijo, da bi se vsi tisti narodi, ki

so bili nekdam okoli krone sv. Štefana združeni, zdaj ž njimi vred kot popolnoma ravnopravni bratje okoli krone tistega kralja in cesarja združili, razun kterega na svetu nobenega družega nimajo: kajti s svojim neizmernim prizadevanjem po supremaciji, z delanjem države v državi bi sicer oni Avstrijo čedalje bolj slabili, in ji nazadnje še morda smrten udarec zavdali, ali svojega namena vendar ne bi dosegli. Ako bi se namreč kaj takega zgodilo, česar nas večni Bog varuj! je več ko gotovo, da bi se na podlagi narodnega federalizma nova, morda še veliko večja Avstrija napravila, ali Magjari ne bi imeli v njej za en las večih pravic, ko vsak drug narod. Od tistega Magjarorszaga pa, od kterega oni vedno sanjajo, da bi v njem vse Nemagjare pod svojo hegemonijo imeli, ne bi bilo duha ne sluha, če bi ravno 100 vóz starih, plesnjevih dokumentov na dan spravili in dokazali, da je pisano in tiskano, priseženo in zapečatenó, da morajo vse dežele, ki so bile nekdam pod krono sv. Štefana združene, nazaj pod njihovo oblast priti. Njihov Magjarorszag se je namreč že zdavnej preživel, in dandanes ne sliši drugam ko med brklarijo in staro šaro srednjega veka.

Zato bi svetovali novemu ministerstvu, naj ono, namesti da bi z nespametnim dualizmom Magjare v njihovih toliko nevarnih težnjah po supremaciji podperalo, raji vse stori, kar koli je v njegovi moči, da bi ravnopravnost narodna, ki je prvi namen in edinoprava stalna podlaga Avstriji, resnica postala. Naj Avstrijo po narodnostih decentralizira in vsakemu narodu toliko neodvisnosti in avtonomije podeli, kolikor je neobhodno potrebuje za ohranjenje in razvitje narodnosti svoje. Potem se ne bo bati dualizma; ne bo se bati države v državi, ker ne bo nikogar mikalo, v družbi in s pomočjo prevzetnih Magjarov to si pridobiti, kar nam more Dunaj sam v toliki meri podeliti, da bo vsem potrebam zado-stovalo.

Pa marsikdo misli in trdi, da je to lahko govoriti ali nemogoče izpeljati, ker so narodi avstrijski preveč med seboj pomešani. Ali temu ni tako. Vzemi, dragi moj, ki to trdiš, veliki Czörnigov zemljevid avstrijske države v roke, in videl boš, da so narodi avstrijski kompaktno skup drug poleg družega, samo nekoliko malih, večidel nemških otokov se med Magjari, Romani in Slovani nahaja, kterim bi obveljava njih jezika v šoli, cerkvi in pisarnicah zadostovala. Ne manjka se sicer tudi družih posameznih inorodnikov kakor tudi domačinov, ki po vsi sili hočejo tujci biti; al da bi se zaradi takih mož celim deželam, celim narodom narodna pravica kratila, to bi bil narobe-svet. Tem pravim ali psevdotujcem je zadosti, če se jim v njih narodnost ne dreza, marveč da se jim na prosto voljo pustí, naj bodo in ostanejo tiste narodnosti, ktere koli hočejo. Šaj ko bodo videli, da na pr. na Slovenskem slovenščina k kruhu pomaga tako, ko nemščina na Nemškem, bodo menda kmali plašč po vetru obrnili.

Pa naj bo za zdaj zadosti od tega. Saj se bodo menda kmali sopet deželni zbori začeli, morda že na podlagi novega Slovanom pravičnega volilnega reda — ki bodo jako imenitni, ker se jim bo neki v smislu oktoberske diplome v obravnavo izročilo vse, kar ni naravnost za državni zbor odločenega. Najimenitneje in zares vse hvale vredno je pa to, da se novo ministerstvo neče s kakim novim oktroiranjem a la Schmerling prenačiti, ampak da hoče tudi držav-nopravne razmere in notranje zadeve avstrijske deželni zborom v pretres in v obravnavo izročiti. Takrat se bo gotovo živo priporočalo to in uno, ali pravo bodo vendar deželni poslanci težko prej zadeli, dokler se ne bodo zedinili v tem nasvetu: „Avstrija nova naj se osnuje na podlagi narodnega federalizma“,

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrletna 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrletna 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 27. septembra 1865.

Manifest ali cesarjev razglas.

Svojim národom!

Poglavitna misel, ki sem jo izrekel v svoji diplomii 20. oktobra 1860. leta in ktera Me bode v prihodnje vodila Mojim zvestim národom na blagor, bila je — da se po skupni obravnavi najviših državnih nalog cesarstvu ohrani moč in Avstrii utrdi edinost v različnih njenih delih in v njihovem pravnem zgodovinskem razvitku.

Slovesno zagotovljena in nepriklicljivo ustanovljena je Mojim národom pravica, da se po svojih postavnih zastopnikih sklepavno udeležujejo postavodaje in denarstvenega gospodarjenja, ta pravica je trdno poročstvo, da se cesarstvu in deželam pospeši materijalni blagor.

Kako da se ima ta pravica izvrševati, zaznamnjaj je Moj patent 26. februarja 1861, s katerim sem razglasil temeljno postavo o državnem zastopništvu, in v šestem oddelku omenjenega patenta sem oznanil ves obseg prejšnjih, zopet oživiljenih in z nova danih temeljnih postav za ustavo svojega cesarstva.

Obliko, po kateri se ima ta ustava v vseh svojih delih soglasno razviti, prepustil sem svobodnemu sodelovanju vseh svojih národov.

Živo priznavam, da je velik del Mojega cesarstva na Moj klic skoz več let v glavno mesto radovoljno pošiljal svoje zastopnike, da so reševali visoko važne naloge prava, državnega in národnega gospodarjenja.

Toda ni se dosegel Moj namen, ktereга nespremenljivo hranim, namen, da se temelj vsemu cesarstvu na korist postavi z ustavnim pravnim razvitkom, ki ima svojo moč in svoj pomen le tedaj, ako se ga prostovoljno vdeležujejo vsi národi.

Velik del Mojega cesarstva, akoravno tudi ondi gorko bíjejo domoljubna srca, se je stanovitno odtegoval skupnemu postavodajavnemu delovanju; ta del Mojega cesarstva opravičeval je svoje dvome o pravu z različnimi določili onih temeljnih postav, ki so ravno v svoji celoti ustava Mojega cesarstva.

Vladarska Moja dolžnost mi prepoveduje, da bi dalje prezéral dogodbo, ktera ovira izpeljavo Mojega namena, to je razvitek svobodnega ustavnega življenja, in ktera temelj izpodbija pravici vseh narodov; kajti tudi v deželah, ktere niso pod ogrsko krono, je splošna postavodajavna pravica vkoreninjena le v onem stalu, ktero VI. oddelek v patentu 26. februarja 1861. leta določuje Mojemu cesarstvu za ustavo.

Ker ni temeljne pogoje, to je, jasnega in živega soglasja v vseh delih temeljne postave, se tudi v djanji ni pokazalo trdno ustavno življenje, ktero za gotovo obeta blagonosen vspeh.

Da tedaj morem rešiti cesarsko svojo besedo, da bistva ne žrtvujem obliki, sklenil sem, nastopiti pot, po

kterem se pred vsem porazumem s postavnimi zastopniki svojih narodov v izhodnjih deželah, zavoljo tega ogrskemu in hrvaškemu deželnemu zboru v sprejem predložim diplomu 20. oktobra 1860. leta in temeljno postavo o državnem zastopništvu, ktero sem razglasil s patentom 20. februarja 1861. leta.

Ako pa pomislim, da je v pravu nemogoče, da bi se v enem delu Mojega cesarstva še le pretresala ista postava, ktera o istem času že sploh veljá za druge dežele, primoran sem, postavo o državnem zastopništvu ustaviti z določnim zagotovilom, da bodem sklepe zastopnikov onih vzhodnjih kraljestev, ako se bodo njihove premembe omenjenih postav vjemale z edinostjo in močjó Mojega cesarstva, postavnim zastopnikom drugih kraljestev in dežel, predno jih potrdim, predložil, da zaslišim in pretehtam tudi njihov enako važni izrek.

Žal mi je, da je neobhodnje potrebno, tudi ustaviti ustavno delovanje ožega državnega zbora; toda pri organizacijski zvezi in enaki veljavi vseh določil temeljne postave za splošno delovanje državnega zbora je nemogoče, ločiti in le deloma v veljavi ohraniti to postavo.

Dokler ne bode zbrano državno zastopništvo, naloga bode Moji vladi, da oskrbuje vse, kar se ne dá odložiti, zlasti v denarnih in národnega gospodarstva zadevah.

Odprta je pot, ki z ozirom na postavne pravice pelje do porazumljenja, ako, česar se zaupljivo nadjam, Moje zveste národe, katerim veljá ta Moja cesarska beseda, vodi žrtvovaven in pomirljiv duh in zrela spredvidnost.

Na Dunaji 20. septembra 1865.

Franc Jožef I. r.

Gospodarske stvari.

Iz zbora avtrijskega gozdnega društva.*)

Prejemši povabilo udeležiti se posvetovanja avstrijskega gozdnega društva, kar se tiče pogozdovanja golega Krasa, sem potoval 4. dan septembra v Postojno, kamor je došlo iz raznih avstrijskih dežel, zlasti iz Češkega, kakor je povedal že gosp. dekan Hicinger, tudi deležnik našega zbora, čez 30 izurjenih gozdnarjev. Predstavljeni gosp. predsedniku, knezu Colloredo-Mansfeld-u, podpredsedniku gosp. Kolaru Jožefu, in tajniku g. Veselu, smo se podali na pot v cesarsko kobilarijo Prestranek, tam smo ogledovali skušnje obsajenja golega griča z raznim drevjem, zarejo gozdnega in sadnega drevjiča iz semena na dobro obdelanem vrtu, tudi lepo rast v boljšem pivškem svetu zasajenih mecesnov;

*) Ta popis nadaljuje potopis gozdnarskega društva noter do Trsta in tako dopolnuje popis gosp. dekana Hicingerja, ki so bili prvi dan zbora deležnik. Vred.

pa tudi videli, kako po logu sili iz tal čvrsta hraščina, ktera bi se v kratkem zgostila, ako bi je vsako leto proti kôsa in živina ne postrigla.

Po zajtrku smo se vrnili v Postojno. Tujci gredó slovite jame pogledat; udje bližnjih krajev smo šli pa ogledovat gospodarstva po grajšinskem gozdu. Ta gozd je bil zaraščen še pred malo leti večidel z hojevino razne starosti in debeline, le malo je vmes bilo bukovine in gabrovine, pa žalibog! vse je prešlo, mladi in stari, debeli in drobni les, vse je moglo v denar iti. Druzega ni več treba, ko dovoliti, da se po izsekanem prostoru pase, in Kras je na vedne čase za veliko orlov razširjen.

Pa to ni še vse. Mejaški gozd postojnske srenje je po celi dolžini vsem vetrnim nevihtam prepuščen. Tako vedenje ni samo nasprotno gozdnarskim postavam, ampak tudi škodljivo nacionalni banki, ki ima vžitek postojnske grajščine, ker se je sekal les v najmočnejši rasti, debelosti 8—10", kateri se je odebelil vsako leto čez pol pavca, in prodal po čisto nizki ceni, drevo komaj za 1 goldinar, ktero bi se bilo po sedanji ceni lesa lahko čez 20 let najmanj po 5—6 ali še celó po 9 gold. v denar spravilo.

To nepremišljeno ravnanje z gozdom je vse pričujoče močno razžalilo.

Po kosilu v Postojni so se vsi združeni odpeljali po železnici v Sežano, kjer je vsaki odločeno prenočišče dobil. Popotni pogovori so bili večidel le od pogozdovanja Krasa, kako in s katerim lesom naj bi se zasadil ali zasejal.

Kar se tiče kako? so se misli krojile, eni so trdili setev, drugi sadež; na to pa nobeden tujcev ni mislil, da Kras ima dovolj moči v sebi, sam pogozditi se, toda pokoj mora imeti, s pašo je treba prenehati, dokler drevje raste.

V torek zarana smo se podali ogledovat naprave g. Polaja, ki imajo namen pogozdenja, in spoznalo se je, da pogozdenje Krasa je mogoče, k čemur tudi svet sam po sebi največ pripomore, da ima le pokoj za nekoliko let, in po nekotikih krajih podpore s semenom in sadikami tirja. Ob enem se je videlo, da po Krasu rado raste dobovje, namreč: cer, jel in graden, gaber gladki, grbljeni brest, jesen, bukev, sadno drevje, zlasti oreh, tudi kostanj v sovdanasti zemlji, topol, brinje, mokavnica in razno drugo grmovje.

Na to se peljejo vsi družbeniki v prekrasno Lipico, od tam okrepčani z blagodarnim zajtrkom na gmajno tržaškega mesta za Lipico proti Bazovici, kjer je magistrat razne skušnje z velikim stroški pa z malim uspehom v pogozdenje pričel, samo zato, ker ni v pogozdenje namenjenega sveta zavaroval, da bi se ne popasel, požel ali pokosil, in po enakem ravnanju se je ventalo še to, kar je samo po sebi iz zemlje pririlo.

Po kosilu na Opčinah smo odrinili vsi skup po bregu na Trst. (Kon. prih.)

Mladi vincar.

Spisuje v podúk vinorejcem France Jančar na Štajarskem.

(Dalje.)

§. 6.

Od okopavanja trt.

Vinogradi se okopujejo navadno dvakrat; čim prej, tem bolje. Le v lepem vremenu naj se okopujejo. Pred kôpjo se toliko kolja izpiplje in na zemljo položi, kolikor se misli okopati, da kolje na zemlji ne prhni zastonj. Pri okopavanju naj bo ljudi raji manj ko več; za en oral so dve ali tri osebe zadosti, da ga uspešno in krepko obdelajo. Kopači naj so trezni in naj pazljivo delajo, da trt ne posekajo in poškodvajo.

Korenine do tretjega člena, posebno pri mladi trti, se porežejo in zemlja dobro, najmanj za pol čevlja, zrahlja. Nikoli pa naj ne opustijo površne tratnice k trti, in kadar se ob enem gnoji, gnoja blizo trte pristržati, grude, važe vkidar spreobrniti, da se trava ne vidi in zemlja lepo poravná, kolje pa postavi. Vsaka trta naj bo v breg nagnjena.

Pri mladih zasajenih trtah se ne smejo količki izpipati, da se vidijo in ne poteptajo.

Ako bi o prvi kôpi dež ali celó sneg zemljo utrdil, je treba to v drugi kôpi z globokejšim delom o lepem vremenu popraviti. Brž po prvi kôpi se biki povežejo z bičjem, najbolje s konci na vzdol, ako je mogoče, ker biki morajo s konci nagnjeni biti proti zemlji kake 3, 4 prste, da se trte tako ne slabijo, in se grozdje zemlje ne dotikuje, inak pa poprek ali kakor bolje kaže. Povežejo se zato brž po kôpi, da redno ženejo in več grozdja dadó; pri všibanju je paziti, da se ne zlomijo in ne poterejo.

Tudi ne škoduje, če se biki 5 do 6 palcev v zemljo vtaknejo in tako pusté; potlej se pa ž njimi ravná kakor z drugo trto, samo, da se jim prihodnje leto rezniki na obodu prirežejo, pri zemlji pa se z mladikami ravná kakor sicer s trto. Takošna trta dobí podobo brajdice, ktera dosti grozdja dá.

Dobro je tudi biki k lastni trti v obliki oboda spodaj privezati; al paziti je, da jih ne stareš in polomiš, ker so krhki. Takošno ravnanje trte ne slabi.

Potem se sepi nasipljejo, grabice in mejice očistijo. Pri nasipavanju sepov treba je paziti, da se zeló rahlo mladje ne odkrhljá.

V drugič se kopati prične, ko so že mladike nekoliko odrastle in otrjene; toda koplje se bolj plitvo in po vrhu. Napravijo se tudi jame po grabicah in mejicah, da se zemlja vplavlja in ne splavi v doline.

Da bo vinograd vedno močen in rodoviten, naj se skrbi, da se saj vsako 4. ali 5. leto z gnojem okoli pride in pognoji; peščeni pa vsako 2. ali 3. leto.

Kdor grahor seje po vinogradu, da ga s tem gnoji, mora trto pred, ko je v cvetji, podkopati; sicer nič ne zdá, marveč škoduje, ker trta nima ne zračja ne gorkote, in jo zaduši.

§. 7.

Od pletve trt.

Po drugi kôpi se začne pletev ali muljatev. Da trta ne oslabí, se morajo vodene mladice po stari trti, ali kjer dve vkup rastete, in ktere nič grozdja nimajo, obrati, da ne jemljejo nepotrebne živéža grozdnati mladiki. Pri tem opravi naj se pazi, da se mladike z grozdičem ne omulijo in ne potrgajo. Posebno pa je pri pletvini gledati, da se na visoki stari trti tudi mladica, blizo zemlje pognana, za prihodnji reznik ohrani in ne omuli, in tako trta ne zniža. Ob enem naj se pazi za potrebno prihodnje grubanje, na vlačence, obilnejši rod pri močnih trtah, da se jim pusti več krepkih mladik, akoravno so brez grozdja.

Plevel se ne sme po vinogradu na kolji sušiti, temuč zunaj, ker se lahko podere in mladike na trti odkrhnejo, pa tudi senco trti dela. (Dal. prih.)

O naših učilnicah.

Ležal je gost mrak nezavednosti nad narodom slovenskim. Božja volja izbudila je iz zavesti narode, ki so jih popred gospodovali drugi.

Vsacemu narodu odločen je lastni namen, zato so mu pa tudi prirojene pravice, ktere se mu morajo prispoznavati in vresničiti, da po njih zadobí sredstva, s kterimi doseže in izpolni namen svoj.

stanovi bili različnih ver, le ene vere, po kurijah obravnavali.

3. Skupne reči ilirskega kraljestva in štajarskega vojvodstva, ki delate notranjo-avstrijsko skupino, naj zastopa skupinski zbor, v katerega pošljejo deželni zbori te skupine svoje poslance. Za reči pa, ki se tičejo narodnosti, snide se skupinski narodni zbor, v katerega pridejo samo poslanci deželnih zborov ali kurij dotične narodnosti.

4. Skupne državne zadeve bo zastopal po smislu diplome 20. oktobra 1860 državni svet, ki se sestavi iz poslancev deželnih zborov in bo glasoval po skupinah.

III. Vlada.

C. k. namestništvo je v deželi državo-vladni organ za politiško upravo. Ono izvršuje državne in deželne postave, pregleduje samopravne organe in pazi, da se postava povsod izpolnjuje.

Na čelu skupinske uprave stoji dvorska kancelarija, na čelu državne pa ministerstvo na Dunaji.

Deželne ali zborne sodnije ima vsaka dežela svoje, višje sodnije pa cela skupina eno.

IV. Ravnopravnost.

Narodna ravnopravnost je z diplomom 20. oktobra 1860. in slovesno cesarsko besedo Slovincem zagotovljena. Njo uresničiti v djanji je sedaj skupna pravica pa tudi skupna in solidarna dolžnost celega slovenskega naroda. Skupno in solidarno bomo stali ne le vsaka dežela za-se, ampak vsi za vsacega in vsaki za vse, z delom, tiskom in besedo, da se pogubljivo in nekrščansko potujčevanje naše narodnosti za vselej ustavi; zakaj zguba, ki zadene katero koli slovensko stran, zguba je za vse Slovence; in zaostajanje ktere-koli slovenske pokrajine v razvitku vsem drugim škodo nanaša.

Mi zahtevamo, da se slovenskemu jeziku izkaže v šoli, uradu in cerkvi popolna pravica, in tirjamo:

1. Da za Slovence nihče ne postane niti učitelj, niti uradnik, niti duhovnik, kdor ne dokaže, da zna popolnoma slovenski jezik govoriti in pisati.

2. Da se uradnikom, učiteljem in duhovnikom, pa tudi advokatom in notarjem med Slovinci, ki nimajo popolnega znanja slovenskega jezika v pismu in besedi, postavi rok (termin), do katerega se ga naučiti morajo.

3. Da se ukaže že precej zdaj uradnikom, ki so jezika zmožni, da dopisujejo in odpisujejo slovenskim ljudem po slovenski, in da zapisnike ž njimi narejajo po slovenski.

4. Da se po ljudskih šolah slovenskih krajev, po glavnih in farnih brez izjeme, slovenščina vpelje že precej zdaj za učni jezik.

5. Da se po gimnazijah in realkah med Slovinci nauk z ozirom na ravnopravnost uravná po programu, ki so ga „Novice“ 6. novembra 1861. leta podale.

Sploh pa mora po ilirskem kraljestvu in štajarskem vojvodstvu slovenski jezik, ker je deželni (Landessprache), za vsacega obligaten biti, tako, kakor je sklenil lani česki zbor zastran češčine.

6. Da se napravi stolica, kjer se bodo učili pravdoslovni predmeti, zlasti pozitivno pravo, po slovenski.

7. Da se pri višji sodnji postavi svetnikov (Räthe), ki bodo slovenskega jezika v pismu in besedi zmožni, po razmeri slovenskega prebivalstva.

V. Pot, po kateri se program izvrši.

1. Ministerstvo je prositi, da po dolžnosti, s katero ima oktobersko diplomom in cesarsko obljubo dopolniti, precej potrebne naredbe izdá, da se ravnopravnost slovenskemu jeziku uresniči.

2. Po oktoberski diplomom, po patentu 20. sept. t. l.

in po zgodovini imajo deželni zbori pravico, državopravne predmete obravnavati. Tega pota se bomo tudi mi držali. Ker so pa Slovinci v nekterih deželnih zborih po sedanjem oktroiranem volitvenem redu v vekoviti manjšini, a od večine se ni nadjati podpore našim narodnim prizadevam, zato bomo Njih Veličanstva prosili, da nam ono v tistih primerljajih, v katerih nam dosedanje oktroirane naredbe neprestopljive zapreke stavijo, iz Svoje polnovlastnosti potrebno pomoč za državopravno našo uredbo nakloniti blagovolili.

Na koncu bodi še to opomnjeno, da te misli (ta program) podajajo le poglobitve črte in načela. Vi pa, slovenski rodoljubi, prevdarite, popravite, dopolnite, kar je treba, ter pomagajte, da se poslopje narodne organizacije dovrši Vam in narodu slovenskemu na zadovoljnost, srečo in slavo.

Gospodarske stvari.

Iz zbora avstrijskega gozdnega društva.

(Konec.)

V sredo po nekolikem razgledu po sadnem in ribjem trgu smo jo vdrlili na hrib proti Ferdinanduju, ker smo videli z raznim drevjem obsajeni sovdanasti svet, kteremu se rast slabo odseda; više starikaste hraste vse z odsekanimi vrhovi in male vrednosti, ker so debla večidel zimasta in votla. Mlade rasti je malo vmes, kôsa ali žival vse proti zatare, pač škoda! Vrh hriba stoji lepo poslopje imenovano Ferdinandej.

Tukaj so se zbrali ob deveti uri predpoldne vsi družbeniki, in pod vodstvom predsednika kneza Colloredo-Mansfelda se je pričelo pomenkovanje o pogozdovanji:

1. Je li mogoče Kras pogozditi?
2. Kako je to pričeti, in
3. kakošen svet je za pogozdovanje porabiti?
4. S čim naj vlada pogozdovanje pospešuje?

Na prvo prašanje so vsi pričujoči enoglasno potrdili, da se Kras, naj je še tako kamenit, dá pogozditi, če ne naglo, pa saj sčasoma.

Drugo prašanje se je rešilo tako, da se mora svet, namenjen in odločen za pogozdovanje, ograditi, paša v njem in vsaka drugačna poraba prenehati, da se kolikor mogoče sam zaraste, in kodar ni les gosto pognal, naj se pomaga s sadikami. Za zboljšanje in pomnoženje zemlje se je priporočal posebno črni bor, čegar les je posebne vrednosti za brodovje.

O tretjem prašanji se je izgovorila želja, kar se tiče pašnikov tržaškega mesta, naj se vzame v pogozdovanje tretji del; kar se pa tiče pogozdovanja Krasa zunaj tržaške okolice, se je oziroma na okolščine Kraševcev, ki svoj živež vlečejo iz njiv, travnikov in spašnikov, želja izgovorila, naj vsaka soseska (komun) en del svojega spašnika (gmajne) za pogozdovanje odloči, kar mogoče po vrhu ležeče kamnje potrebi, s suhim zidom ogradi, in v njem pasti preneha.

Četrto prašanje se je tako rešilo, da se vlada naprosi, naj gruntni davek od sveta, odločenega za pogozdovanje, odneha za toliko časa, dokler se ne bode smelo po tem svetu pasti, ali les za se porabiti.

Po dokončanem posvetovanji so se vsedli družbeniki in mnogo Tržač nov za obilo založeno mizo darovani od tržaškega mesta, pri kateri se je vrstila napitnica za napitnico.

Na prašanje, kovo korist bode rodil ta ogled po Krasu, in posvetovanje o njegovem pogozdovanji, se dá odgovoriti: Zvedeni možaki v gozdnarstvu iz vseh avstrijskih krajev so enoglasno potrdili, da je mogoče pogozditi Kras, če je še tako kamenit, ker pečica zemlje

med skalovjem je na vso moč rodovitna, ako se ji dá dušek, da vse, kar zraste, v miru ostane, in da zrastle trava in odpadlo listje v pomnoženje zemlje na tleh segnije; ako se samoraščemu lesu pridruži borovje, belo in črno, katero veliko pripomore zboljšanju tal, je svetu primerno, čvrsto raste, in obilo koristnega lesa donaša za kurjavo in brodovje. Borovje v zavetnih krajih naj se zaseje, v vetrnih pa zasadi. Sadike enega k večemu dveh let se najraji primejo, ker imajo še obilo sesavnih koreninic. Sadika naj se v zemljo tako globoko posadi, kakor je prej stala v zemlji, razrušena zemlja naj se zakrije s kamenjem, da je veter ne odnaša, in da vlažna ostane.

Ako seješ seme na prekerpane gredice, sejaj ga v vrste, čevelj narazen, k večemu pol palca pod zemljo, in založi s kamnjem med vrstami, da zemlja samo po dva prsta nad semenom odkrita ostane. Koj drugo ali tretje leto zredi odgnala drevesca na čevelj saksebi, izpuljena pa drugam posadi, in tako si boš v kratkem borovšček izredil.

Odgojeni gozdi v raznih krajih po Krasu, zlasti po robih hribov bodo Kraševcem mnogo koristili; oni bodo krojili burji silno moč, in zavetje delali polju; solnce ne bo zemlje prehudo prepekalo in sušilo; na vlažni zemlji se bo več poljskega pridelka in krme dobivalo; hlad po gozdih bo oblake na se vlekel, da več dežja pade. Vrh vsega pride še vrednost zrastlega lesa, ktera dan za dan poskakuje.

Vsi ti dobički kot nasledki pogozdenja morajo vsakega še tako trdovratnega starokopitneža preveriti, da se z veseljem loti pogozdovati svoje posestvo, kolikor mu ga za njive, travnike in pašnike ni neobhodno potreba.

Sedaj pa še nekaj o obdelovanji Krasa sploh.

Na Krasu je malo zemlje, pa kar je je, je rodovitna, da malo kje tako. V pesteh Kraševca je, žalostne gmajne z ne ravno velikimi stroški predelati v travnike z lesom, z velikim trudom tudi v dobre njive s trtami, ktere v petih letih prežlahni in dragi teran rodijo. Zakaj ne bi se lotili tako zboljševati svojih posestev? vsako leto nekoliko, sčasoma se nabere dosti.

Želeti je, da vlada to v prevdarek vzame in Kraševce v tem oziru podpira, da za zboljšani svet Krasa oprosti ces. davka, namreč obrani pašniki na 5 let kamnja do dobrega sčiščene senožeti na 10 let, in izdelane njive na 20 let.

Tako oprostenje davka je v primeri velicega truda majhno odškodovanje, pa le vendar dosti veliko, združeno s povikšanimi dohodki po speljani popravi.

Kraški županje, obrnite se v tej zadevi do deželne vlade, in brez dvoma vam bo dovoljeno, ker iz poprave Krasa vlada in splošnost vleče največ koristi.

Dr. Orel.

Mladi vincar.

Spisuje v podúk vinorejcem France Jančar na Štajarskem.

(Dalje.)

§. 8.

Od vezatve.

Ko se je dovršila muljatev ali pletva, in so mladike že pol drug čevelj visoke, ni odlagati vezatve; sicer vetrovi in večkrat nevihte hobato rašče mladike polomijo in odtrgajo v veliko škodo, posebno na sepih in mladem grubanji, kjer trta najprej žene.

O vezatvi se navadno novo kolje v vinograde nosi. Kolje naj ne bo ne previsoko in ne predebelo, da grozdju sence ne dela, tudi ne visoko osteno, ošpičeno, da hitro ne strohni in ne odpade; kakošnih 4 do 5 čevljev naj je visoko in dober palec debelo, pa lepo gladko. Nêse

naj se ga vselej le toliko na enkrat v vinograd, kolikor se ga potrebuje o vezi; močno ga postavi, inak se zastonj pleha ležeče, in če ni močno postavljeno, ga veter podira in mladike odkrhuje. Močna, hobato rašča trta potrebuje močnejih kolov, manjša pa slabejih in krajših. Zgodnja vezatev najbolj pospešuje in ohranjuje močen les, mladike in trto jako jako varuje škode toče, ktera tako le po kolji in vršičih klesti, do grozdja pa v dobro obdelanem vinogradu ne more.

O vezatvi je posebno gledati in paziti, da nikjer grozdič ne pride med vezilo, povreslo, ker tako zaviti bi ne mogel cvesti, ne se razviti in lepo dozoreti; majhen pritlikovec ti ostane. Povezilo se vsikdar prvo nad grozdjem napravi; mladike naj se nekoliko proti zemlji potisnejo, da grozdje bolj zunaj okoli mladik visi, lepše raste, solnce ga bolj obsijava in lože zori. Drugo povezilo pride nad prvo itd., tedaj po dvoje in troje, kakor potrebuje dolgost mladik. Dobro je povezavati, saj tù in tam, kjer so mladike hobato izrastle.

Tudi brez kolov je dobro, krajše mladike na vršičih v šopek povezati z enim povezilom.

Veže se navadno z rženo slamo; dve betvi se v sredini zlomite, da vezilo iz 4 betev obstoji, kar se lahko stori, ako je slama pred namočena bila.

Nekteri vinorejci ne puščajo ljudi v vinograde, kadar je grozdje v cvetji, ali pa moka na njem; češ, da to sila škoduje. V manjših goricaah je to mogoče, in se lahko tako ravna. Al kdaj bodo pa večji vinorejci svoje vinograde obdelali, ako vincarji ne bi smeli o nekterih časih, kakor takrat, ko grozdje cvetè, kar 14 dni trpi in še več? Pa ravno majhni vinorejci malo na to gledajo, in vendar se v primeri veliko večih pridelkov veselijo od unih.

Iz tega izvira ta-le nauk: Po vinogradu naj se delo redoma opravlja, kakor vreme in stan trte potrebuje. Drugič: naj vincar pazi, da sam rad cvetečemu grozdju škode ne dela s tem, da mu cvetje pobriše in potrga; kar mora vsak vincar znati. Tretjič: dokler je kakošno delo po vinogradu, naj ga ne odlaga, kadar je ugodno vreme za to; naj marljivo in pazljivo dela, kadar le v gorico more, sicer si primeri, da bi rad delal, pa ne bo mogel, ali je že prepozno.

§. 9.

Od kositve trave po goricaah.

Star vinorejec je rekel: „do vélike gospódnice (vélikega Šmarna) mora trava iz vinograda biti.“ Ker pa to dostikrat ni mogoče, naj se opravi saj do „male gospodnice (malega Šmarna). Kositi naj se začne tam, kjer se je vezatev začela; kositi se mora poredoma, ne zdaj tù, zdaj tam. Ako je majhna trava, pusti jo. Pri kositvi naj se gleda na sajenke, ktere imajo še nježne in male mladike; inak je vse upanje zastonj, ako se jim mladice s travo vred pokosijo. Rastresene ženske pa to rade storé.

Dobro je tudi vršice porezati mladikam, kadar je že les dorastel, in mladike začenjajo rujave prihajati; toda paziti je na prostor, ali ni za prihodnje grubanje ali za vlačenco položiti, da se prenizko ne porežejo. Tudi na bikih se vršiči slobodno odlomijo. To porezovanje pomaga, da je trta čvrsteja, bolj močna in rodovitneja; grozdje pa pred dozori.

Da se pokošena trava mora zunaj vinograda sušiti, se samo po sebi razume.

§. 10.

Od koljatve.

Kolje pri nas navadno skozi celo zimo in leto po vinogradih postavljeno stoji, in tako le spodnji del kola trohni in se tudi drugač brez velikih stroškov in za-